

SINIF, OKUL ÖNCESİ VE ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN AİLE KATILIMINA İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

THE STUDY OF PRIMARY SCHOOL, PRESCHOOL AND PRIVATE EDUCATION TEACHERS' ATTITUDES ABOUT FAMILY PARTICIPATION

Fatih AYDOĞDU¹, Durmuş KILIÇ²

ÖZET: Şüphesiz, eğitim öğretim faaliyetlerinde önemli bir yere sahip öğretmenlerin, üstlendikleri rollerin çocukların çok yönlü gelişimine katkı sunacağı yadsınamaz bir gerçektir. Bu açıdan bakıldığında, öğretmenlerin aktif olarak rol almasında etkili olan unsurların belirlenmesi, öğretmen-veli-öğrenci üçgeni arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine katkılar sunabilecektir. Araştırma, öğretmenlerin aile katılımına ilişkin tutumlarının nasıl olduğunu ve tutumlarının cinsiyet, yerleşim türü, kıdem, sınıf mevcudu, sınıf düzeyi ve meslekten memnun olma durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma tarama türünde betimsel bir çalışmadır. Çalışma örneklemini, amaçlı (ölçüt) örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile belirlenen Erzincan il merkezi ve Üzümlü ilçelerinde 2014-2015 eğitim-öğretim yılında hizmet veren toplam 178 sınıf, okulöncesi ve özel eğitim öğretmeni oluşturmaktadır. Öğretmenlerin aile katılımına ilişkin tutumları uzman görüşü alınarak hazırlanan anket ile; sosyo-demografik özellikler ise kişisel bilgi formu ile elde edilmiştir. Anketin oluşturulması için literatür taraması yapılmış ve alanda görev yapan öğretmenlerle görüşülüp aile katılımıyla ilgili 40 soruluk madde havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra madde havuzundaki maddeler uzman görüşü alınarak 30 maddeye indirilmiş ve anket son halini almıştır. Araştırmada kullanılan anketin güvenirlik çalışması yapılmış ve Cronbach Alpha iç güvenirlik katsayısı .86 olarak tespit edilmiştir. Ankette ölçümler 3'lü Likert Anketi doğrultusunda yapılmıştır. Sorular (1) Hayır, (2) Kısmen ve (3) Evet şeklinde değerlendirilmiştir. Anketteki maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamasının 3'e doğru yaklaşması öğretmenlerin aile katılımıyla ilgili tutumlarının olumlu yönde olduğunu, 1'e doğru yaklaşması olumsuz yönde olduğunu göstermektedir. Ayrıca demografik bilgilerin elde edilmesi 'amacıyla "cinsiyet", "yerleşim türü", "kıdem", "sınıf mevcudu", "sınıf düzeyi" ve "meslekten memnun olma durumu" sorulmuştur. Değişkenler arasındaki farklar t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin aile katılımına ilişkin tutumlarının olumlu yönde olduğu saptanmıştır. Ayrıca, cinsiyete ve sınıf mevcuduna göre aile katılım tutumları farklılaşmazken; alan, yerleşim türü, mesleki kıdem ve meslekten memnun olma durumlarına göre farklılaştığı belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Öğretmen, Aile katılımı, Anket

ABSTRACT: Without a doubt, it is an undeniable fact that the roles teachers who have an important position in education activities undertake will contribute to multi-dimensional development of children. Seen from this aspect, determining the factors which are effective on teachers' taking part actively will be able to contribute to develop the relations among teacher- guardian- student triangle. The study aims to identify how teachers' attitudes about family participation are and whether their attitudes undergo a change according to the variables of gender, settlement type, seniority, classroom existence, classroom level and position of being satisfied with job. The research is a descriptive study in scanning type. The study sample consists of total 178 primary school, preschool and private teachers dealing out in 2014-2015 academic year in Erzincan provincial centre and Üzümlü district that are determined by easy-attainable position sampling which is of the purpose (criterion) sampling methods. The teachers' attitudes about family participation were gained by questionnaire prepared by taking expert advice; however, the socio-demographic characteristics were gained by personal information form. Literature review was done to make questionnaire and item pool with 40 questions about family participation was formed by interviewing with teachers working at the domain. Later, the items in item pool were reduced to 30 items

¹ Öğr.Gör. Erzincan Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO, Çocuk Gelişimi Programı, faydogdu@erzincan.edu.tr

² Doç.Dr. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü dkilic@atauni.edu.tr

by seeking the opinion of an expert and the questionnaire took its final position. The reliability work of questionnaire used in study was made and Cronbach Alpha inner reliability coefficient was determined as 86. The measures in questionnaire were made in accordance with 3 point Likert Scale. The questions were evaluated as (1) No, (2) Partly (3) Yes. The arithmetic average of answers given to items in questionnaire moving towards 3 shows that teachers' attitudes about family participation are in positive direction, moving towards 1 shows that they are in negative direction. Plus, in an effort to gain demographic information, "gender", "settlement type", "seniority", "classroom existence", "classroom level" and "position of being satisfied with job" were asked. The variances between variables were tested by using t-test and one-way variance analysis. According to the findings of the study, it was determined that teachers' attitudes about family participation were positively. Additionally, it was identified that while family participation attitudes didn't undergo a change as to gender and classroom existence; they underwent a change as to domain, settlement type, professional seniority and position of being satisfied with job.

Keywords: Teacher, Family participation, Questionnaire

1. GİRİŞ

Eğitim-öğretim sürecinin yapılanmasında, eğitim programları, öğrenci öğretmen, veli, yönetici, çevre, bina ve araç gereçlerin işe koşulduğu bilinmektedir. Şüphesiz bu öğelerin her biri, fonksiyonlarını yerine getirdikleri ölçüde bu yapılanmaya önemli katkılar sunacaktır.

Okul çağındaki bir çocuğun eğitimi değerlendirildiğinde aile katılımının okul başarısının önemli bir yordayıcısı olduğu görülecektir (Coleman ve Churchill, 1997; Marchant, Paulson ve Rothlisberg, 2001; Aslanargun, 2007). Bu anlamda çocuğun başarısında ve mutluluğunda, eğitim öğretim faaliyetlerinin amaçlarına ulaşmasında, okulun daha etkili olarak işlevlerini gerçekleştirmesinde okul ve aile arasında kurulacak planlı ve düzenli bir ilişki ve işbirliği oldukça önemlidir (Argon ve Kıyıcı, 2012).

Veli okul işbirliğinin temel amacı, velilerin katılımı ve desteği ile öğrenci ve okul başarısını yükseltmektir. Okulun öğrenciye istenilen davranışları tek başına kazandırması kolay bir süreç değildir. Okulda öğrenciye kazandırılan bilgi, beceri ve davranışlar evde aileler tarafından desteklenip pekiştirilmez ise, kısa zaman içerisinde unutulur. Daha da önemlisi okul ve ev arasında önem verilen değerler, alışkanlıklar ile çocuğa davranış kazandırma yöntemi konusunda ayrıcalıklar var ise çocuğun okulda öğretilenleri kolayca öğrenmesi ve uygulamaya koyması çok güç olur (Gümüşeli, 2004). Bu nedenle öğretmenlere, ev il okul arasındaki ilişkinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde ve böylece aile katılımının beklenen düzeyde sağlanmasında önemli görevler düşmektedir.

Çocukları eğitiminde aile katılımının sağlanması, onların akademik başarıları için gereklidir. Eğitim-öğretim sürecinin iyi bir şekilde yapılanmasında kilit rol oynayan öğretmenlerin aileleri bu sürece dahil etmesi, sadece öğrencilerin başarılarını daha üst düzeye getirmeleri açısından katkı sağlamaz. Aile katılımı, öğretmenlerin öğrencileri daha yakından tanımaları ve onların gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilecek aileden kaynaklanan problemleri bilme ve bu problemlere yönelik önleyici tedbirler alma açısından da önem arz etmektedir.

Aile katılım çalışmalarının planlanma ve uygulama boyutunda birincil öneme sahip olan öğretmenlerin ev ile okul öncesi eğitim kurumu arasındaki ilişkinin sağlıklı yürütülmesinde, büyük bir çaba göstermeleri gerekmektedir. Ayrıca ailelerin çocuklarını eğitirken karşılaşılabilecekleri zorluklar karşısında öğretmen devreye girerek aileyi yönlendirebilmelidir. Öğretmenin bunu gerçekleştirebilmesi için de aileyi yakından tanıması gerekmektedir (Atakan, 2010).

Okul-aile işbirliğini engelleyen durumlardan birisi de öğretmenlerdir (Bhering, 2002, Akt. Pehlivan, 2004, Fidiers ve Lewis, 1994; Kolay, 2004). Bu nedenle, öğretmenlerin aile katılım faaliyetlerindeki rolü okul-aile işbirliği açısından önem arz etmektedir. Bu açıdan,

öğretmenlerin üstlenecekleri bu rolü etkileyebilecek etmenlerin belirlenmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecine aileleri katmadaki rolü bazı faktörlere göre değişkenlik gösterebilir. Bunlar öğretmenin cinsiyeti, mesleki kıdemi, branşı, öğrenci sayısı, görev yaptığı yerleşim türü, sınıf düzeyi, kaynaştırma öğrencisinin olup olmaması, mesleğinden memnun olma durumu, tükenmişliği, kişisel özelliği, sorunları, görev yaptığı okulun fiziki şartları, yönetimin tutumu, görev yaptığı yerleşimin kültürel özellikleri, ailelerin bilinç düzeyleri vs. olabilir. Bu doğrultuda öğretmenlerin aile katılımına ilişkin tutumlarını etkilemesi olası bazı değişkenler doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretmenlerin aile katılımına ilişkin tutumları nasıldır?
2. Öğretmenlerin alanlarına göre aile katılımına ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
3. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre aile katılımına ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
4. Öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim türüne göre aile katılımına ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
5. Öğretmenlerin kıdemlerine göre aile katılımına ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
6. Öğretmenlerin sınıf mevcuduna göre aile katılımına ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
7. Öğretmenlerin mesleğinden memnun olma durumlarına göre aile katılımına ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

2. YÖNTEM

Araştırmada, tarama türünde betimsel yöntem kullanılmıştır. Betimsel yöntem, üzerinde çalışılan olguya ilişkin özellikleri betimlemek amacıyla yürütülür (Borg, Gall ve Gall, 1993).

2.1. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Erzincan il merkezi ve Üzümlü ilçesinde 60 okulda görev yapan toplam 720 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma örneklemini ise, Erzincan il merkezi ve Üzümlü ilçesindeki kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenen 170 öğretmenin tamamı oluşturmaktadır. Araştırmada, araştırmaya pratiklik ve hız kazandırması açısından kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi uygulanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler anket ile elde edilmiştir. Anketin oluşturulması için literatür taraması yapılmış ve alanda görev yapan öğretmenlerle görüşülüp aile katılımıyla ilgili 40 soruluk madde havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra madde havuzundaki maddeler uzman görüşü alınarak 30 maddeye indirilmiş ve anket son halini almıştır. Araştırmada kullanılan anketin güvenilirlik çalışması yapılmış ve Cronbach Alpha iç güvenilirlik katsayısı .86 olarak tespit edilmiştir. Ankette ölçümler 3'lü Likert Anketi doğrultusunda yapılmıştır. Sorular (1) Hayır, (2) Kısmen ve (3) Evet şeklinde değerlendirilmiştir. Anketteki maddelere verilen yanıtların aritmetik ortalamasının 3'e doğru yaklaşması öğretmenlerin aile katılımıyla ilgili tutumlarının olumlu yönde olduğunu, 1'e doğru yaklaşması olumsuz yönde olduğunu göstermektedir. Ayrıca demografik bilgilerin elde edilmesi amacıyla "cinsiyet", "yerleşim türü", "kıdem", "sınıf mevcudu", "sınıf düzeyi" ve "meslekten memnun olma durumu" sorulmuştur.

2.3. Verilerin Analizi

Uygulamaların ardından tüm anketler araştırmacı tarafından kontrol edilmiş ve toplam 178 öğretmene ulaşıldığı görülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamında değerlendirilmiş ve istatistiksel çözümler için SPSS 21.0 kullanılmıştır. Ayrıca veri setinin homojenliğini belirlemek için parametrik analizler yapılmıştır.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine ve sınıflarında kaynaştırma öğrencisi olma durumlarına göre aile katılımı tutumlarına ilişkin puan ortalamaları açasından anlamlı farklılaşma olup olmadığını saptamak amacıyla t testi uygulanmıştır. Öğretmenlerin alanlarına, görev yaptıkları okulun yerleşim türüne, kıdemine, sınıf mevcuduna, sınıf düzeyine ve meslekten memnun olma durumuna göre aile katılımı tutumlarına ilişkin puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde öğretmenlerin bazı sosyo-demografik değişkenler açasından aile katılımına ilişkin tutumlarını belirlemek için yapılan analiz sonuçları ve bunlara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

3.1. Öğretmenlerin Ankete Verdikleri Yanıtların Genel Dağılımı İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ankete verdikleri yanıtların genel dağılımı ile ilgili bulgular Tablo 1’ de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Ankete Verdikleri Yanıtların Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Anket Maddeleri	$\bar{X}$	S.s
1. Öğrencilerin velileriyle onların okul başarıları konusunda konuşurum	2.91	.29
2. Öğrencilerin velileriyle onların gelişimleri konusunda konuşurum	2.85	.39
3. Velilere ait telefon, mail veya diğer iletişim bilgilerine sahibim	2.89	.37
4. Velilerin veli toplantılarına katılmasını sağlarım	2.85	.36
5. Velilerin okuldaki etkinliklere katılımını sağlarım	2.57	.60
6. Velilerin okuldaki etkinliklere katılımını sağlamak için okul yönetimiyle işbirliği içinde olurum	2.57	.60
7. Velilere ev ziyaretlerinde bulunurum	2.08	.78
8.Çocukların başarıları ile ilgili konularda ailelere bilgi veririm	2.83	.44
9. Öğrencilerin ailevi meselelerini velilerle konuşurum	2.19	.77
10. Öğrencilerin aile profilleriyle ilgili (aile yapısı, ekonomik durum, birey sayısı vs.) bilgilere sahibim	2.72	.56
11. Velilerle okul dışı zamanlarda vakit geçiririm	1.65	.72
12. Öğrencilerin özel yetenek ve becerileri konusunda aileyi bilgilendiririm	2.77	.46
13. Ödevlerde öğrencilerin aileleriyle birlikte yapacağı etkinliklere sık sık yer veririm	2.36	.59
14. Öğrencim okula gelmediğinde veliyi arayıp nedenini sorarım	2.64	.57
15. Öğrencilerim ya da ailelerinden birinin hasta olduğunu öğrendiğimde arayıp sorarım	2.60	.62
16. Öğrencilerimin ailelerinin iyi ve kötü günlerinde yanlarında olurum ya da yanlarında olduğumu hissettirim	2.49	.58

17. Veliler tarafından gelen/gelecek davetlere katılımım	2.35	.62
18. Velilere öğrencilerin daha başarılı olmaları için yapılması gerekenlerle ilgili bilgilendirme toplantıları düzenlerim	2.57	.62
19. Öğrencilerin ailesinde engelli ya da sürekli hastalıklı birey olup olmadığını bilirim	2.63	.62
20. Öğrencilerimin evdeki ders çalışma koşulları hakkında bilgi sahibiyim	2.70	.59
21. Velilere eğitim-öğretim yılının başında okulun fiziki ortamını tanıtırım	2.62	.68
22. Velilere okulda çocuklar için ne gibi eğitim-öğretim ortamları olduğu konusunda bilgi veririm	2.78	.51
23. Sınıf annesi ya da babası seçerim	1.64	.80
24. Velilerin birbirleriyle etkileşimde bulunmaları için etkileşim toplantıları, etkinlikler vs. düzenlerim.	1.92	.78
25. e-okul sistemine öğrencinin ailesi ile ilgili bilgileri eksiksiz girerim ve değişiklikleri güncellerim	2.58	.69
26. Veli toplantısına anne ve babanın birlikte katılması için onları teşvik ederim	2.22	.79
27. Her veli için ayrı ayrı bireysel görüşme planı hazırlarım	2.03	.78
28. Velileri mesleki uzmanlık alanlarına göre dersin içeri doğrultusunda sınıfa misafir olarak katılımını sağlarım	1.93	.77
29. Velilerin eğitim-öğretimin vazgeçilmez parçası olduğunu düşünürüm	2.90	.33
30. Öğrencilerin yaptıkları etkinlikleri aileleriyle paylaşırım	2.74	.50

Tablo incelendiğinde, “1. Soruda; Öğrencilerin velileriyle onların okul başarıları konusunda konuşurum”, “29. soruda; Velilerin eğitim-öğretimin vazgeçilmez parçası olduğunu düşünürüm”, “3. soruda; Velilere ait telefon, mail veya diğer iletişim bilgilerine sahibim”, “2.soruda; Öğrencilerin velileriyle onların gelişimleri konusunda konuşurum”, “4. Velilerin veli toplantılarına katılmasını sağlarım” ve “8. soruda; Çocukların başarıları ile ilgili konularda ailelere bilgi veririm” maddelerine daha yüksek düzeyde cevap vermişlerdir.

Tablo incelenmeye devam edildiğinde, “23.soruda; Sınıf annesi ya da babası seçerim”, “11. soruda; Velilerle okul dışı zamanlarda vakit geçiririm”, “24. soruda; Velilerin birbirleriyle etkileşimde bulunmaları için etkileşim toplantıları, etkinlikler vs. düzenlerim” ve “28. soruda; Velileri mesleki uzmanlık alanlarına göre dersin içeri doğrultusunda sınıfa misafir olarak katılımını sağlarım” maddelerine daha düşük düzeyde cevap vermişlerdir.

3.2. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Aile Katılımı Tutumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Aile Katılımı Tutumlarına İlişkin t- testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
Aile Katılımı Tutumu	Kadın	113	75.33	7.75	1.677	.095
	Erkek	62	73.12	9.33		

Öğretmenlerin aile katılımı tutumlarının cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan bağımsız örneklem için t testi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($t_{173}=-1.677, p>.05$). Buna göre cinsiyetin, öğretmenlerin aile katılım tutumlarını etkileyen bir faktör olmadığı söylenebilir.

3.3. Öğretmenlerin Alanlarına Göre Aile Katılım Tutumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 2. Öğretmenlerin Alanlarına Göre Aile Katılım Tutumlarına İlişkin Anova Sonuçları

Bağımlı Değişken	Alan	n	$\bar{X}$	Ss	Sd	F	p	Anlamlı Fark
Aile Katılımı Tutumu	Sınıf	111	73.09	8.84				
	Özel Eğitim	21	76.54	6.74				C>A
	Okulöncesi	42	77.67	7.33	2/171	5.294	.006	

A=sınıf öğretmeni, B=Özel eğitim öğretmeni, C= okulöncesi öğretmeni

Öğretmenlerin alanlarına göre aile katılımı tutumlarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($F_{171}=5.294$, $p < .05$). Farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey testi uygulanmış ve okulöncesi öğretmenlerin aile katılım tutumlarının ($\bar{X} = 77.67$), sınıf öğretmenlerinin aile katılım tutumlarına ($\bar{X} = 73.09$) göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Buna göre alanın aile katılım tutumları üzerinde anlamlı etkiye sahip bir değişken olduğu söylenebilir.

3.4. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Yerleşim Türüne Göre Aile Katılım Tutumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 3. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Yerleşim Türüne Göre Aile Katılım Tutumlarına İlişkin Anova Sonuçları

Bağımlı Değişken	Alan	n	$\bar{X}$	Ss	Sd	F	p	Anlamlı Fark
Aile Katılımı Tutumu	Köy	34	68.26	9.93				
	İlçe	9	69.91	9.80				C>A C>B
	Şehir	135	76.65	6.89	2/175	17.895	.000	

A= Köy, B= İlçe, C= Şehir

Öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim türüne göre aile katılımı tutumlarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($F_{175}=17.895$, $p < .05$). Farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey testi uygulanmış ve şehir merkezinde görev yapan öğretmenlerin aile katılım tutumlarının ($\bar{X} = 76.65$), ilçede görev yapan öğretmenlerin ($\bar{X} = 69.91$) ve köyde görev yapan öğretmenlerin ($\bar{X} = 68.26$) aile katılım tutumlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Buna göre görev yapılan

yerleşim türünün aile katılım tutumları üzerinde anlamlı etkiye sahip bir değişken olduğu söylenebilir.

3. 5. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Aile Katılımı Tutumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 4. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Aile Katılım Tutumlarına İlişkin Anova Sonuçları

Bağımlı Değişken	Kıdem Yılı	n	$\bar{X}$	Ss	Sd	F	p	Anlamlı Fark
Aile Katılımı Tutumu	10 yıl ve daha az	104	72.99	8.56				
	10-20 yıl arası	50	75.62	8.29				
	20 yıl ve daha fazla	24	80.22	4.76	2/175	8.237	.000	C>A

A= 10 yıl ve altı, B= 10-20 yıl arası, C= 20 yıl ve daha fazla

Tablo 4'te virtüöz liderlik ölçeğine yönelik faktör analizi sonuçları yer almaktadır. Virtüöz liderlik üç temel faktörle %64,82 oranında açıklanmıştır. Her bir faktöre ait faktör yük değerleri genel olarak 0,55'in üzerindedir. Ölçeğin örneklem yeterlilik oranı (KMO) ise ,929'dur. Bu bağlamda virtüöz liderlik ölçeğinin bir bütün olarak yüksek düzeyde içsel tutarlılığa sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Öğretmenlerin kıdemlerine göre aile katılımı tutumlarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($F_{175}=8.237$, $p<.05$). Farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey testi uygulanmış ve 20 yıl ve daha fazla mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin aile katılım tutumlarının ($\bar{X} = 80.22$), 10 yıl ve daha az mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin aile katılım tutumlarından ($\bar{X} = 72.99$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Buna göre mesleki kıdemin aile katılım tutumları üzerinde anlamlı etkiye sahip bir değişken olduğu söylenebilir.

3.6. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Sınıfın Mevcuduna Göre Aile Katılımı Tutumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 5. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Sınıfın Mevcuduna Göre Aile Katılım Tutumlarına İlişkin Anova Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sınıf Mevcudu	n	$\bar{X}$	Ss	Sd	F	p	Anlamlı Fark
Aile Katılımı Tutumu	10 ve altı	38	73.84	10.10				
	10-20 arası	111	74.64	8.20				
	20 ve daha fazla	29	76.07	6.74	2/175	.581	.560	----

Öğretmenlerin görev yaptıkları sınıfın mevcuduna göre aile katılımı tutum puanlarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($F_{175}=.560$, $p>.05$). Buna göre öğretmenlerin görev yaptıkları sınıfın mevcuduna göre aile katılımı tutumları üzerinde anlamlı etkiye sahip bir değişken olmadığı söylenebilir.

3.7. Öğretmenlerin Görevlerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Aile Katılım Tutumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 5. Öğretmenlerin Görevlerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Aile Katılım Tutumlarına İlişkin Anova Sonuçları

Bağımlı Değişken	Görevden Memnun Olma Durumu	n	$\bar{X}$	Ss	Sd	F	p	Anlamlı Fark
Aile Katılımı Tutumu	Hiç memnun değilim	7	63.17	11.73				
	Memnun değilim	17	73.70	7.35				
	Memnunum	98	73.45	8.49	3/174	10.839	.000	D>C, D>A, C>A, B>A
	Çok memnunum	56	78.65	5.82				

A= Hiç memnun değilim, B= Memnun değilim, C= Memnunum, D= Çok memnunum

Öğretmenlerin görevlerinden memnun olma durumlarına göre aile katılımı tutumlarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($F_{174}=10.839$, $p<.05$). Farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey testi uygulanmış ve mesleğinden çok memnun olan öğretmenlerin aile katılım tutumlarının ($\bar{X} = 78.65$), mesleğinden memnun olan öğretmenlerin ($\bar{X} = 73.45$) ve hiç memnun olmayan öğretmenlerin ($\bar{X} = 63.17$) aile katılımı tutumlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca mesleğinden memnun olan öğretmenlerin aile katılım tutumlarının ($\bar{X} = 73.45$), mesleğinden hiç memnun olmayan öğretmenlerin aile katılım tutumlarından ($\bar{X} = 63.17$) ve mesleğinden memnun olmayanların ($\bar{X} = 73.70$), mesleğinden hiç memnun olmayanların aile katılım tutumlarından ($\bar{X} = 63.17$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Buna göre görev memnuniyetinin aile katılım tutumları üzerinde anlamlı etkiye sahip bir değişken olduğu söylenebilir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde sınıf, okul öncesi ve özel eğitim öğretmenlerine uygulanan aile katılımına ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik anket ile elde edilen bulgular doğrultusunda yorumlanan sonuçlara yer verilmiştir.

Öğretmenlere uygulanan ankete verilen cevapların genel dağılımı incelendiğinde, öğretmenlerin aile katılımına ilişkin tutumlarının olumlu yönde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ceylan ve Akar (2010) yaptıkları çalışmada, öğretmenler okul-aile işbirliği düzeylerinin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Akkaya (2007) ise örneklemini okul öncesi öğretmenlerinin oluşturduğu araştırmasında, öğretmenler okulöncesi eğitim kurumlarında uyguladıkları aile katılımı çalışmaları ile ilgili olarak, velileri eğitim etkinliklerine kattıklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin aile katılımı tutumlarına ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, cinsiyete göre aile katılım tutumlarında anlamlı farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Buna göre aile katılımına yönelik tutumlar üzerinden cinsiyetin önemli bir değişken olmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin alanlarına göre aile katılımı tutumlarına bakıldığında, okul öncesi öğretmenleri ile sınıf öğretmenleri arasında, okul öncesi öğretmenlerinin lehine anlamlı farklılaşma olduğu saptanmıştır. Okulöncesi eğitim gören çocuklar daha küçük olduğundan ve ilk kez okula geldiklerinden ebeveynlerinden ayrılma kaygısı yaşayabilmektedirler. Öğretmenler bu kaygıyı azaltmak, çocukların okula daha iyi uyum sağlamalarını gerçekleştirmek için ailelerin okuldaki faaliyetlere katılımına önem vermektedirler.

Öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim türüne göre aile katılımı tutumlarında anlamlı farklılaşma bulunmuştur. Buna göre, şehir merkezinde görev yapan öğretmenlerin aile katılım tutumlarının, ilçede ve köyde görev yapan öğretmenlerin aile katılım tutumlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu söylenebilir. Şehir merkezinde yaşayan ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin yüksek olması, aile katılımının çocuklarının başarılarına olumlu etki edeceği bilincinin oluşması ve ailelerin bu yöndeki katılım girişimleri, şehir merkezinden görev yapan öğretmenlerin tutumlarını olumlu yönde etkileyebilir.

Öğretmenlerin kıdemlerine göre aile katılımı tutumları incelendiğinde, 20 yıl ve daha fazla mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin aile katılım tutumlarının, 10 yıl ve daha az mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin aile katılım tutumlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan bazı araştırmalarda tecrübeli öğretmenlerin aile katılımına daha çok yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Castro ve diğerleri 2004; Abbak 2008; Turanlı, 2009 ve Atakan 2010).

Öğretmenlerin görev yaptıkları sınıfın mevcuduna göre aile katılımı tutumlarında anlamlı farklılaşma bulunmamıştır. Atakan (2010), öğretmenlerin aile katımlı çalışmalarını tercih etme durumlarına yönelik görüşleri ile okuttukları sınıfların mevcutları açısından anlamlı bir farklılık olmadığını saptamıştır. Bu sonuç, araştırmanın bu bulgusuyla paralellik göstermektedir. Doğan (1995) ise, sınıfların kalabalık olması nedeniyle öğretmenlerin aile katılım etkinliklerine yeterince zaman ayırmadıklarını saptamıştır.

Öğretmenlerin mesleklerinden memnun olma durumuna göre aile katılımı tutumları incelendiğinde, memnuniyete göre tutumları arasında anlamlı farklılaşma görüldüğü ve genel olarak meslekten memnuniyet arttıkça aile katılım tutumlarının olumlu yönde arttığı saptanmıştır.

Sonuç olarak aşağıdaki gibi öneriler geliştirilmiştir:

Öğretmenlerin velilerle ve velilerin birbirleriyle olan ilişkilerinin güçlendirilmesi için okul içi etkinlikler yanında okul dışı aktivitelerde de bulunarak daha çok paylaşımda bulunmaları sağlanabilir.

Öğretmenler eğitim-öğretim başlarında, öğrencilere ölçekler, formlar, gözlem vs. bireyi tanıma tekniklerini uygulayarak onları ve ailelerini daha iyi tanımasını sağlamalıdır.

Kırsal kesimlerde, öğretmenlerin aile katılımında önemli derecede rol oynayan ebeveynlerin okul-aile işbirliği konusunda bilinçlendirilmeleri gerekir.

Özellikle mesleki deneyimi az olan öğretmenlere yönelik aile katılım çalışmalarında aktif rol almalarını sağlamak ve onları bu konuda bilinçlendirmek için seminerler, konferanslar vs. düzenlenmelidir.

Öğretmenlerin mesleki memnuniyetlerini artırmak için, ödüllendirmelere ve teşviklere yer verilmelidir.

Öğretmenlerin aile bütünlüğünün sağlanmasına ve dahası memnuniyetlerini olumsuz yönde etkileyen problemlerin saptanarak bu problemlerin giderilmesine öncelik tanınmalıdır.

Öğretmenlerin aile katılımına ilişkin tutumlarını etkileyen olası faktörlerin belirlenmesi için nitel yöntemlerin de kullanıldığı çalışmalara yer verilmesi önerilir.

5. KAYNAKLAR

- Abbak, B.C. (2008). Okulöncesi Eğitim Programındaki Aile Katılımı Etkinliklerinin Anasınıfı Öğretmenleri ve Veli Görüşleri Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aslanargun, E. (2007). “Okul-Aile İşbirliği ve Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Tarama Çalışma, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18, s.119– 135.
- Atakan, H. (2010). Okulöncesi Eğitiminde Aile Katılımı Çalışmalarının Öğretmen Ve Ebeveyn Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atakan, H. (2010). Okulöncesi Eğitiminde Aile Katılımı Çalışmalarının Öğretmen ve Ebeveyn Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Bhering, E. (2002). Teachers’ and Parents’ Perceptions of Parent Involvement in Brazilian Early Years and Primary Education. *Journal of Early Years Education*, 10 (3), 227-241.
- Borg, W. R., Gall, J. P. and Gall, M. D. (1993). *Applying educational research: A practical guide*. White Plains, NY: Longman.
- Castro, Dina C.; Donna M. Bryant; Ellen S. Peisner-Feinberg; Martie I. Skinner, ‘Parent Involvement in Head Start Programs: The Role of Parent, Teacher and Classroom Characteristics’, *Early Childhood Research Quarterly*, 19 (3), 413-430, 2004.
- Ceylan, M. ve Akar, B. (2010). Ortaöğretimde Okul-Aile İle İlgili Öğretmen ve Veli Görüşlerinin İncelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2 (2010) 43-64*.
- Coleman, M. and Churchill, S. (1997). Challenges to Family Involvement. *Childhood Education*, 73(3), 144-146.
- Doğan, E. (1995).Okul-Aile İletişimin Engelleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gümüşeli, A.İ. (2004). Ailenin Katılım ve Desteğinin Öğrenci Başarısına Etkisi. *Özel Okullar Birliği Bülteni*, 2(6), 14-17.
- Kolay, Yakup. “Okul-Aile-Çevre İşbirliğinin Eğitim Sistemindeki Yeri ve Önemi, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:164, 2004.
- Marchant, G. J., Paulson, S. E. & Rothlisberg, B. A. (2001). Relations of middle school students’ perceptions of family and school contexts with academic achievement. *Psychology in the Schools*, 38 (6), 505-519.
- Pehlivan, İ. (2004). Okul Çevre İlişkileri. Y.Özden. (Editör) *Eğitim ve Okul Yöneticiliği El Kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Turanlı, A.S. (2009). Öğretmenlerin Ödeve İlişkin Görüşleri: Ortamsal Etmenlere Dair Nitel Bir Çalışma. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(37), 129-143.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.